

МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ДО КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ, ЯКІ МАЮТЬ ЗАТРИМКУ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Оксана Гаяш
кандидат педагогічних наук
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Одним із пріоритетних напрямів сучасних наукових досліджень в галузі освіти дітей з особливими освітніми потребами (ООП) є пошук шляхів посилення ефективності корекційно-розвиткової роботи з ними. Діти із затримкою психічного розвитку (ЗПР) складають більшість серед тих, що потребують реалізації комплексних заходів з супроводу та соціальної адаптації.

На думку багатьох вчених та практиків, найбільш повне втілення комплексної роботи, що дозволяє надавати різносторонню корекційну індивідуалізовану допомогу дітям з ЗПР, реалізується за допомогою мультидисциплінарного підходу [1, 2, 4, 5].

Наукові дослідження особливостей навчання, виховання і корекційної роботи з дітьми із ЗПР висвітлено у працях: А.Висоцької, В.Бондаря, В.Лубовського, В.Синьова, В.Тарасун, Д.Шульженко, К.Лебединської, Л.Блінової, М.Певзнер, Н.Стадненко, О.Гаврилова, О.Хохліної, С.Миронової, Т.Власової, Т.Ілляшенко, Т.Сак, Ю.Галецької та ін. Незважаючи на значну кількість наукових робіт, присвячених зазначеній проблемі, недостатньо розкритими залишаються аспекти мультидисциплінарного підходу до корекційної роботи з дітьми дошкільного віку, які мають ЗПР.

Мета публікації полягає в обґрунтуванні сутності та необхідності реалізації мультидисциплінарного підходу до корекційної роботи зазначеної категорії дітей як невід'ємної умови забезпечення їх освітнього маршруту.

Відповідно до сучасних уявлень, затримка психічного розвитку – порушення нормального темпу психічного розвитку, коли окремі психічні функції відстають від прийнятих психологічних норм для цього віку. У таких дітей психічні процеси інертні, виражені недостатністю загального запасу

знань, обмеженістю уявлень, незрілістю мислення, швидким перенасиченням в інтелектуальній діяльності, переважають ігрові інтереси.

Розглянемо особливості реалізації мультидисциплінарного підходу при організації корекційної роботи з дітьми, що мають ЗПР.

Мультидисциплінарний підхід до корекційної роботи з дітьми з ЗПР ми розуміємо як гармонійну взаємодію різних спеціалістів, спрямовану на досягнення узгодженої мети шляхом взаємодоповнення, диференціювання спільної та конкретизації індивідуальної відповідальності на основі прийняття спільних цінностей [1].

У контексті нашого дослідження загальною цінністю є корекція порушених функцій у дитини з ЗПР та її успішна соціалізація.

Реалізація мультидисциплінарного підходу та комплексних корекційних заходів у період від дошкільного дитинства здатні не лише зняти основні проблеми розвитку дитини, а й у подальшому дозволять їй бути успішною і соціально адаптованою у період шкільного навчання.

Найважливішим завданням виховання та навчання дошкільників із ЗПР є збереження та зміцнення їх здоров'я, корекція порушених психофізичних процесів та соціальна адаптація.

Спільна мета мультидисциплінарної команди полягає у допомозі вихованцям з ЗПР адаптуватися в соціумі нормотипових однолітків, організації процесу навчання цікавим і продуктивним, навчанні вчитися в силу своїх можливостей і здібностей, підготовці їх до життя у суспільстві.

Окреслена мета передбачає реалізацію мультидисциплінарною командою основних завдань: стимуляція роботи мозкових структур комплексом корекційних вправ; розвиток сенсомоторних навичок шляхом активізації різних аналізаторних систем; стабілізація міжпівкульної взаємодії за допомогою комплексів кінезіологічних вправ; формування навичок взаємодії у дитячому колективі за допомогою комунікативних вправ і сюжетно-рольових ігор; забезпечення максимальної корекції порушень психофізичного розвитку дітей з ЗПР в організованій освітній діяльності та на спеціальних корекційно-

розвиткових заняттях; активізація енергетичного потенціалу комплексом дихальних і тілесних вправ і масажу; підвищення рівня навчальної діяльності та навченості дітей із ЗПР за допомогою когнітивних вправ, ігор з правилами; формування дитини з ЗПР як соціально активної особистості, яка буде здатною до самореалізації і зможе встановлювати систему відносин з оточенням тощо.

Головною ціллю корекційно-педагогічної роботи з дошкільнятами із ЗПР є формування сенсомоторного досвіду, що є базою для подальшого розвитку вищих психічних функцій, формування уявлень про навколишній світ та взаємодії з іншими людьми

Для вирішення поставлених завдань використовуються вправи, що застосовуються різними фахівцями (логопедом, дефектологом, психологом, вихователем, вчителем-реабілітологом, інструктором з фізкультури та ін.). Наприклад, вправа «Корабель і вітер», що налаштовує дітей та загалом групу на активність та робочий лад, гра «Буває – не буває», що стимулює кмітливість дитини і розширює її кругозір, спеціальні дихальні вправи. Для розвитку довільності психічних процесів можна використовувати такі вправи: «Посидимо у тиші», «Послухаємо звуки», «Я черговий», «Вогнище» – вчать підкорятися правилам і суворо дотримуватися інструкцій, формують довільну регуляцію діяльності.

Саме прийоми, ігри та вправи сенсорної інтеграції, що використовуються в корекційно-педагогічній роботі, дозволяють стабілізувати процес сприйняття дошкільниками з ЗПР інформації з оточуючого світу. Для розвитку у дітей з ЗПР візуалізації можна застосовувати такі вправи, як «Дідусина скринька», «Чарівний мішечок» (де дитина з заплющеними очима, не бачачи предмет, а тільки обмацуючи його, повинна вгадати та назвати словом). Дані вправи сприяють відтворенню зорових, слухових, дотикових, нюхових і інших образів.

Таким чином, корекційно-педагогічна робота з дошкільнятами з ЗПР, що здійснюється командою фахівців, де кожен доповнює і продовжує роботу

іншого, посилює вплив на формуючі психофізичні функції, освітні і життєві компетенції та когнітивні процеси.

Опираючись на принципи мультидисциплінарного підходу (принцип партнерства, принцип різносторонності зусиль у корекційній роботі та реабілітації дитини з ЗПР, принцип єдності психолого-педагогічних, медико-соціальних та біологічних методів впливу, принцип ступінчастості та послідовності у застосуванні різних елементів корекційного процесу, принцип інтеграції та інклюзії), дослідниками виділяються кілька напрямків, які відображають реалізацію цього підходу: комплексна оцінка актуального рівня розвитку дитини, побудова адаптованої чи модифікованої освітньої програми корекційно-розвиваючої роботи, реалізація комплексу запланованих заходів, моніторинговий супровід результатів розвитку дитини.

Вважаємо, що всі фахівці, які взаємодіють з дитиною – вихователь, асистент вихователя, психолог, логопед, дефектолог, інструктор з фізичної культури, вчитель-реабілітолог, медичний працівник та ін., а також батьки, повинні брати участь у цілеспрямованому продуманому розробленому спільними зусиллями процесі, головними етапами якого є: 1) аналіз психофізичного стану розвитку дитини; 2) оперативне і стратегічне планування індивідуальної програми розвитку з опорою на сильні сторони дитини з ЗПР та її потреби; 3) послідовна реалізація фахівцями розробленої ІПР; 4) моніторинг перебігу навчально-виховного та корекційно-розвивального процесу та внесення змін в ІПР дитини з ЗПР.

Так, ключовим моментом ІПР повинно стати визначення бар'єрів розвитку такої дитини, а також тих пріоритетних цілей, які стають першочерговим змістом роботи фахівців та батьків. Втілюючи розроблену програму, спеціалісти можуть змінювати форму роботи, відвідувати заняття один одного, а також заняття, які проводить вихователь, продумувати умови, які треба створити або яких дотримуватися, щоб навчально-виховний і корекційний процес відбувався ефективніше.

Висновки. Об'єднання зусиль психологів, вчителів логопедів, дефектологів, вихователів та інструкторів фізкультури воєдино дозволяє досягти позитивних результатів в корекції ЗПР та соціалізації таких дітей. Безперечно, продумана й цілеспрямована корекційно-педагогічна робота мультидисциплінарної команди супроводу, реалізація напрямів міждисциплінарного підходу, тощо, активізують індивідуальний психофізичний розвиток дитини і, незважаючи на особливості, обумовлені ЗПР, поступово розширюють її пізнавальні можливості, що, зрештою, позитивно впливає на розвиток та становлення особистості.

Література

1. Гордійчук О.Є. Міждисциплінарний підхід як невід'ємна умова інклюзивної діяльності. URL: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/02/The-interdisciplinary-approach-as-an-essential-condition-of-the-inclusive-activities-O.E.-Gordiychuk.pdf> (дата звернення 03.10.2022).
2. Ілляшенко Т.Д. Затримка психічного розвитку дітей: причини виникнення та корекція. *Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство* : науково-методичний збірник /за ред. Н. Софій, І. Єрмакова. Київ, 2000.
3. Сак Т. В. Психолого-педагогічні основи управління учбовою діяльністю учнів із затримкою психічного розвитку у школі інтенсивної педагогічної корекції. Київ : Актуальна освіта, 2005.
4. Семаго Н.Я. Технологии определения образовательного маршрута для ребенка с ограниченными возможностями здоровья. *Серия: Инклюзивное образование, вып. 2*. М.: «Школьная книга», 2010. 210 с.
5. Ульєнкова У.В., Выготский Л.С. Концептуальная модель коррекционно-педагогической помощи детям с ЗПР. *Дефектология*. 1997. № 4. С. 26-32.